Ф 03-67

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Криворізький фаховий коледж
Національного університету «Київський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник начальника коледжу
з навчально-методичної роботи
_____ Галина ДАНИЛІНА
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)
«31» 08 2026 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «Макроекономіка»
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності D3 Менеджмент
(код та назва спеціальності)

освітнього ступеня бакалавр

Кривий Ріг
2026

Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів освіти денної форми навчання з навчальної дисципліни «Макроекономіка»,
(назва навчальної дисципліни)

складені на основі навчальної програми, затвердженої «31» 08 2026 р.
та навчального плану НБ(П)-03.05.02-076/25,
затвердженого «09» 06 2025 р.

Укладач: викладач, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Смирнова Надія Вікторівна
(посада, наук..ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Методичні вказівки до проведення практичних занять
обговорено на засіданні циклової комісії
менеджменту, логістики та транспортної інфраструктури
(повна назва циклової комісії)

Протокол № 13
від «26» 08 2026 р.
Голова циклової комісії
(підпис) Надія СМИРНОВА
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ПОГОДЖЕНО
Завідувач
навчально-методичного кабінету
(підпис) Марина КОЛЬЧАК
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)
«27» 08 2026 р.

1 Вступ

Дані методичні вказівки складені для здобувачів вищої освіти спеціальності D3 Менеджмент для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Макроекономіка».

Навчальна дисципліна «Макроекономіка» призначена для ознайомлення здобувачів вищої освіти з базовими засадами функціонування макроекономічної системи, а саме: розподілом ВВП, ВНП і НД; формуванням грошових резервів; особливостями споживання та інвестицій, економічного зростання, валютних курсів, сукупного попиту і пропозиції, економічного коливання і безробіття; антиінфляційними заходами; монетарною та фіскальною політикою; зовнішньою торгівлею та зовнішньоторгівельною політикою.

Метою навчальної дисципліни «Макроекономіка» є формування здобувачами вищої освіти спеціальних знань і практичних навичок щодо законів функціонування національної економіки та її складових елементів.

Методичні вказівки складені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Макроекономіка» і відтворюють її архітектуру.

2 Тематичний план практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин	Семестр
1	2	3	4
5 семестр			5
Розділ №1. «Вступ до макроекономіки»			
1.1	Предмет та функції макроекономіки	2	
1.2	Методологія макроекономіки	2	
1.3	Основні макроекономічні показники	2	
	Всього за розділом №1	6	
Розділ №2. «Національна економіка»			
2.1	Виробництво і розподіл національного доходу	2	
2.2	Споживання і заощадження	2	
2.3	Інвестиції	2	
2.4	Економічне зростання	2	
2.5	Грошові системи. Процентна ставка	2	
2.6	Валюта і валютні курси	2	
2.7	Сукупні видатки та економічна рівновага	2	
2.8	Сукупний попит і сукупна пропозиція	2	
2.9	Рівновага сукупного попиту і пропозиції	2	
2.10	Економічні коливання. Безробіття	2	
2.11	Інфляція та методи боротьби з нею	2	
2.12	Монетарна політика	2	
2.13	Фіскальна політика	2	
	Всього за розділом №2	26	
Розділ №3. «Зовнішньоекономічні відносини»			
3.1	Міжнародний поділ праці	2	
3.2	Зовнішньоторгівельна політика	2	
3.3	Відкрита економіка	2	
	Всього за розділом №3	6	
Всього за 5 семестр		38	
Всього за навчальною дисципліною		38	

3 Практичні заняття

РОЗДІЛ №1. «ВСТУП ДО МАКРОЕКОНОМІКИ»

Практичне заняття №1.1

Тема роботи: «Предмет та функції макроекономіки»

Мета роботи: з'ясувати суть, предмет, об'єкт та функції макроекономіки.

План

1. Визначити сутність та види потреб і ресурсів.
2. Сформувати уявлення про національну економіку як економічну систему.
3. З'ясувати предмет та функції макроекономіки.

Питання для обговорення:

1. Що таке матеріальна потреба?
2. Назвіть види обмежених ресурсів.
3. Що є факторами виробництва?
4. Як визначається ефективність використання ресурсів?
5. Чим є національна економіка?
6. Які виділяють галузі національної економіки?
7. Назвіть та надайте характеристику суб'єктам національної економіки.
8. Що таке економічна система?
9. Надайте характеристику типам економічних систем.
10. Що є об'єктом і предметом макроекономіки?
11. Надайте характеристику видам стабілізаційної політики.
12. Назвіть та розкрийте зміст функції макроекономіки.
13. Як відбувався еволюційний розвиток макроекономіки?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Практичне заняття №1.2

Тема роботи: «Методологія макроекономіки»

Мета роботи: розглянути методологічні аспекти макроекономіки.

План

1. Розглянути модель колообігу.
2. З'ясувати методологію макроекономіки

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність моделі макроекономічного колообігу.
2. Як методи використовує макроекономіка?
3. Назвіть основні макроекономічні показники?
4. Яка суть філософії макроекономіки?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Складіть модель колообігу для мікро-, мезо- і макроекономічної системи.

2. На основі моделей завдання 1 розподіліть грошові потоки в економічній системі.

Практичне заняття №1.3

Тема роботи: «Основні макроекономічні показники»

Мета роботи: сформувати уявлення щодо показників макроекономіки.

План

1. Розглянути показники обсягу національного виробництва
2. Визначити особливості показників рівня занятості
3. Розглянути показники рівня цін

Питання для обговорення:

1. Що таке ВВП? Які види ВВП виділяють?
2. Яка методологія обчислення ВВП?
3. Назвіть та охарактеризуйте методи обчислення ВВП?
4. Які існують показники визначення обсягу національного виробництва?
5. Як обчислюється рівень зайнятості і безробіття?
6. Назвіть та охарактеризуйте види безробіття і зайнятості.
7. Якими показниками визначається рівень цін?
8. Як визначається інфлювання і дефлювання?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Нижче перелічено компоненти ВВП країни за рік (млрд. грн.):

Особисті видатки на споживання	50
Чисті інвестиції	6
Державні закупівлі товарів і послуг	20
Рента	3
Прибуток акціонерних підприємств	10
Відрахування на споживання капіталу	16
Процент	8
Непрямі податки на бізнес	4
Заробітна плата	42
Трансферні платежі	6
Доходи індивідуальних власників	12
Чистий експорт	3
Чисті іноземні факторні доходи, зароблені за кордоном	2

а) обчисліть ВВП як суму видатків і суму доходів.

б) внесіть необхідні поправки до ВВП, щоб отримати ВНП.

в) обчисліть національний дохід (НД) вирахуванням вирахуванням відповідних компонентів із ВНП і додаванням доходів, що становлять.

2. Нехай в країні є лише дві фірми – автомобільна і харчова, а також чимало фермерських господарств, які вирощують сільськогосподарські культури без наймання робочої сили.

Упродовж року автомобільна фірма виробила 1000 легкових автомобілів, які продала за 6000 у.о. кожний, і 100 вантажних автомобілів, які продала за 8000 у.о. кожний. Споживачі країни купили 750 легкових автомобілів, уряд – 50, 200 автомобілів експортовано за кордон. Харчова промисловість закупила усі вантажівки.

Обсяг продажу харчової фірми за рік становив 15 млн. у.о., третину її продано за кордон.

Витрати на оплату факторів виробництва в автомобільній компанії становили 4,1 млн. у.о., у тому числі на заробітну плату – 3,8 млн. у.о., процент – 0,1, ренту – 0,2.

Витрати на фактори у харчовій компанії становили 4,2 млн. у.о., у тому числі на заробітну плату – 3 млн. у.о., процент – 0,2, ренту – 0,1.

На закупівлю сільськогосподарської сировини у фермерів харчова фірма витратила 6 млн.

у.о.

Витрати фермерів за рік становили 4,2 млн. у.о., у тому числі на оплату процентів – 1,5, ренти – 2,7.

Відрахування на споживання капіталу в автомобільній промисловості становили 0,6 млн. у.о., у харчовій – 1,7 млн. у.о. У фермерських господарств амортизаційних відрахувань не було.

Непрямих податків в країні не було.

Упродовж року країна імпортувала 2000 комп'ютерів за ціною 2000 у.о. кожний. Урядові установи та харчава компанія купили по 100 комп'ютерів, а решту придбали споживачі.

Визначте ВВП країни як суму видатків і як суму доходів, а також з'ясуйте його структурую

3. У 2000 р. номінальний ВВП країни становив 400 млрд. грн. У 2002 р. дефлятор ВВП дорівнював 0,2 відносно 2000. Реальний ВВП за 2000 – 2002 рр. збільшився на 50%.

Обчисліть обсяг номінального ВВП у 2002 р.

4. Використайте наведені дані для країни, щоб обчислити:

а) кількість робочої сили у 2001 і 2002 рр.;

б) офіційний рівень безробіття у 2001 і 2002 рр.;

в) якщо природна норма безробіття становить 5,6%, то яким є циклічне безробіття у 2001 і 2002 рр.?

Показник, млн.	2001 р.	2002 р.
Населення	49,2	49,5
Кількість зайнятих	22,1	22,2
Кількість безробітних	2,2	2,3

РОЗДІЛ №2. «НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Практичне заняття №2.1

Тема роботи: «Виробництво і розподіл національного доходу»

Мета роботи: розглянути особливості виробничих відносин на рівні макроекономіки і розподілу національного доходу.

План

1. З'ясувати особливості виробництва національного доходу.
2. Розглянути функціональний розподіл національного доходу.
3. Визначити особливості родинного розподілу національного доходу.

Питання для обговорення:

1. Що таке виробництво?
2. Назвіть фактори національного виробництва?
3. Що демонструє виробнича функція?
4. Які чинники визначають величину національного доходу?
5. Як відбувається функціональний розподіл національного доходу?
6. Яку залежність демонструє функція Коба-Дугласа?
7. Що таке особисті та використовувані доходи?
8. Як відбувається диференціація доходів?
9. Що таке економічна нерівність?
10. Яке призначення соціальної політики захисту населення?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Нехай виробничу функцію характеризують такі дані:

Праця, од.	Капітал, од.	Обсяг продукції, од
1000	1000	10000
2002	2000	20010

Припустимо, що виробнича функція має постійну віддачу від масштабу. Який є граничний продукт праці, коли і праця, і капітал становить по 1000?

2. Виробнича функція характеризується такими показниками:

Праця, од.	Капітал, од.	Обсяг продукції, од.
1	2	3
2	2	6
3	2	8

Наскільки зменшиться граничний продукт праці, коли маса праці збільшиться від двох до трьох одиниць?

3. В країні денний виробіток працівника становить дорівнює 10 грошовим одиницям. Населення країни – 50 млн. осіб. Діти становлять 25% населення. Коефіцієнт участі дорослого населення в робочій силі – 65%. У розрахунковому році вихідними були всі суботи і неділі (по 52). Крім того, впродовж року було вісім святкових днів, які припадали на робочі. Кожний зайнятий мав відпустку тривалістю 28 календарних днів. Унаслідок запізнень та страйків було втрачено 2% робочого часу. Тривалість робочого дня становить 8 годин. Рівень безробіття впродовж року дорівнював 8%.

Визначте ВВП цієї країни.

4. Припустимо, що Петро, Сергій, Ігор, Наталя та Олена отримують доходи у розмірі 500, 250, 125, 75 і 50 у.о. відповідно.

Побудуйте криву Лоренца і визначте, який відсоток загального доходу отримує найбагатший і найбідніший з них.

Практичне заняття №2.2

Тема роботи: «Споживання і заощадження»

Мета роботи: визначити особливості процесу споживання і заощадження.

План

1. Розглянути сутність та особливості споживання і заощадження.
2. З'ясувати види моделей поведінки споживача

Питання для обговорення:

1. Чим є споживання і заощадження?
2. Який інструментарій використовують для аналізу споживання і заощадження?
3. Що таке гранична схильність до заощадження?
4. Для чого і як проводиться дисконтування доходів?
5. Назвіть чинники споживання і заощаджень, не пов'язані з поточним доходом.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Використовуваний дохід дорівнює 5000 грн., і на споживання витрачають 4000 грн. За доходу у 8000 грн. величина споживання становить 6000 грн.

Визначте *MPC* і *MPS*.

2. Поточний використовуваний дохід особи становить 150 000 грн за рік, а майно – 550 000 грн. Гранична схильність до споживання поточного доходу – 0,8, а майна – 0,025. Автономне споживання дорівнює 15 000 грн. Визначте обсяг споживання особи за кейнсіанською функцією споживання та гіпотезою життєвого циклу.

Практичне заняття №2.3

Тема роботи: «Інвестиції»

Мета роботи: сформувати уявлення щодо сутність і складу інвестицій підприємства.

План

1. Визначити сутність інвестицій та інвестиційного процесу.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність моделей поведінки споживача.
2. Яка економічна сутність інвестицій?
3. Яка залежність інвестицій від процентних ставок?
4. Які показники визначають ефективність інвестицій в проектному аналізі?
5. В чому проявляється нестабільність інвестицій?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Компанія купує вантажівки по 50 000 у.о. за штуку і надає їх в оренду іншим компаніям. Для купівлі вантажівок компанія бере позику, тому їй доводиться сплачувати за неї процент у розмірі 10% річних. Ціни на автомобілі зростають на 8% за рік. Норма амортизації вантажівки становить 20% за рік.

Обчисліть витрати на одиницю капіталу компанії.

Практичне заняття №2.4

Тема роботи: «Економічне зростання»

Мета роботи: визначити особливості економічного зростання та моделей його розвитку.

План

1. Розглянути суть, фактори і типи економічного зростання.
2. Сформувати уявлення відносно моделі економічного зростання: нагромадження капіталу
3. Визначити особливості неокласичної моделі економічного зростання: збільшення населення і науково-технічного прогресу.
4. Охарактеризувати проблеми економічного зростання.

Питання для обговорення

1. Надайте визначення поняттю «економічне зростання»?
2. Розкрийте сутність еволюційного розвитку поняття «економічне зростання».
3. Назвіть фактори економічного зростання.
4. Чим визначається рівень економічного розвитку?
5. Розкрийте сутність неокласичної моделі економічного зростання: нагромадження капіталу.
6. Сформулюйте золоте правило обсягу капіталу.
7. Як впливає народонаселення на економічне зростання?
8. Як пливає науково-технічний прогрес на економічне зростання?
9. Назвіть основні проблеми економічного зростання в різних групах країн.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Нехай обсяг капіталу становить 250 одиниць, норма амортизації – 10%, а обсяг національного продукту – 50 одиниць.

За якого рівня заощаджень обсяг капіталу не змінюватиметься?

2. Припустимо, що обсяг продукції на працівника становить одиниць, а виробнича функція є $y = \sqrt{k}$. Сумарний обсяг капіталу дорівнює 500 одиницям.

Яка чисельність робочої сили?

3. Припустимо, що виробнича функція є $y = \sqrt{k}$, рівень заощадження – 40%, а норма амортизації – 10%.

Який стаціонарний обсяг капіталу?

4. Нехай національні економіки двох країн – *А* і *Б* – описує така виробнича функція: $y = \sqrt{k}$. Рівень заощадження у *А* становить 22%, темпи зростання робочої сили – 2%, а в *Б,* відповідно, 12% і 3%. В обох країнах норма амортизації дорівнює 6%, а темпи науково-технічного прогресу – 3%.

Визначте стаціонарний обсяг капіталу в обох країнах.

5. Граничний продукт капіталу становить 0,5, а граничний продукт праці – 3. Капітал збільшується на 40 одиниць, а робоча сила – на 10.

Наскільки зросте обсяг національного продукту?

6. Темп приросту національного продукту становить 3%, а частка капіталу в національному продукті – 0,3. Нехай чисельність робочої сили зросла на 1%, а обсяг капіталу – на 2%.

Обчисліть залишок Солоу.

7. Припустимо, що єдиними компонентами сукупного попиту в країні є інвестиції та споживання. *MPC* дорівнює 0,8, а капіталомісткість продукції – 2. У вихідному році ВВП країни становив 100 одиниць.

Визначте, яким буде ВВП країни через три роки.

8. Реальний продукт країни зростає середнім темпом 3% за рік. Обсяг капіталу в країні у 2,5 рази більший за річний ВВП. Частка амортизації у ВВП становить 10%. Капітал в країні привласнює 30% ВВП.

Визначте, чи відповідає обсяг капіталу в економіці країни рівневі Золотого правила.

Практичне заняття №2.5

Тема роботи: «Грошові системи. Процентна ставка»

Мета роботи: розглянути особливості функціонування грошових систем і встановлення процентних ставок.

План

1. Пригадати сутність та функції грошей. Розглянути види грошових систем.
2. Сформувати уявлення щодо формування процентної ставки, попиту і пропозиції грошей.

Питання для обговорення

1. Що таке гроші?
2. Назвіть функції грошей та розкрийте їх функції.
3. Які складові вимірюють кількість грошей в економіці?

4. Що таке грошова система?
5. Назвіть та охарактеризуйте типи економічних систем.
6. Яка економічна сутність процентної ставки?
7. Назвіть види процентних ставок.
8. Які показники визначають рівень попиту на гроші?
9. Як визначається пропозиція грошей?
10. За рахунок чого досягається рівновага на грошовому ринку?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Припустимо, що курс гривні до іноземної валюти становить 1 грн. = 6 у.о. Українські фірми експортують товари *А* в ту країну, який коштує 420 у.о. Іноземні фірми також виробляють продукт *А* та експортують його в Україну, де його ціна становить 70 грн. Обсяг експорту товару *А* фірмами обох країн однаковий – 50 тис. од. З часом в Україні курс гривні щодо іноземної валюти знизився до 1:5,5.

Визначте розмір додаткового доходу, який отримують фірми однієї з країн унаслідок зміни курсу.

2. У таблиці наведено шкалу попиту на гривню:

Ціна гривні, дол..	5,3	5,4	5,5	5,6	5,7	5,8	5,9	6,0
Величина попиту на гривні, млн.	100	95	90	85	80	75	70	65

Уряд запровадив фіксований валютний курс на рівні: 1 грн. = 5,5 долара. Величина пропозиції гривні за цього курсу дорівнює 80 млн.

Чи повинен Національний Банк України у цьому випадку купувати або продавати гривні? Якщо так, то на яку суму?

3. У таблиці наведено дані про попит на гривню та її пропозицію:

Ціна гривні, дол.	Величина пропозиції гривні, млн.	Величина попиту на гривню, млн.
0,14	75	175
0,16	100	150
0,18	125	125
0,20	150	100
0,22	175	75

а) визначте рівноважний обмінний курс гривні;

б) визначте рівноважний обмінний курс долара.

Практичне заняття №2.6

Тема роботи: «Валюта і валютні курси»

Мета роботи: визначити сутність валюти та особливості формування валютних курсів.

План

1. Сформувати уявлення щодо сутності валюти та особливостей формування валютних курсів.

Питання для обговорення

1. Назвіть та охарактеризуйте види валютних курсів.
2. Що таке номінальні та реальні валютні курси?
3. Що таке ефективні та плаваючи валютні курси?
4. Чим є фіксовані валютні курси?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Індекс цін в країна *А* у 2018 р. становив 7%, а в країні *Б* – 103%. Курс валюти *А* до валюти *Б* упродовж року не змінювався.

Чи змінився індекс реального обмінного курсу валюти *А* 2018 р.? якщо змінився, то наскільки?

2. Облігація приносить сталий проценту у сумі 200 грн. на місяць.

Заповніть таблицю.

Процентна ставка	Ціна облігації, грн.	Процентна ставка	Ціна облігації, грн.
5	-	-	800
4	-	15	-
-	2000	20	-

Практичне заняття №2.7

Тема роботи: «Сукупні видатки та економічна рівновага»

Мета роботи: з'ясувати склад сукупних видатків та природу економічної рівноваги.

План

1. Розглянути інструментарій дослідження економічної рівноваги.
2. Сформувати уявлення щодо сутності мультиплікатору видатків і впливу зовнішньої торгівлі та державного сектора на рівноважний ВВП.
3. Визначити особливості економічної рівноваги у довгостроковому періоді, прецесійного та інфляційного розриву.

Питання для обговорення

1. Чим є сукупні видатки у макроекономічній системі?
2. Як розрахувати сукупні видатки?
3. Що таке рівноважний рівень ВВП?
4. Як розрахувати рівноважний ВВП?
5. Яка економічна сутність ефекту мультиплікатора ВВП?
6. Який вплив зовнішньої торгівлі на рівноважний ВВП?
7. Який плив здійснює державний сектор на рівноважний ВВП?
8. Який механізм досягнення економічної рівноваги у довгостроковому періоді?
9. Що таке інфляційний та регресійний розрив?
10. Розкрийте суть парадоксу заощадження.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Рецесійний розрив становить 5 млрд. грн., а фактичний ВВП – 100 млрд. грн. Гранична схильність до поживання дорівнює 0,8.

Обчисліть величину природного ВВП.

2. У національність економіці відсутні державна діяльність та експортно-імпортні операції. Її характеризують такі дані:

$$Y = C + I,$$
$$C = 800 + 0.8Y,$$
$$I = 150.$$

Визначте:

а) рівноважний рівень доходу;

б) рівноважний рівень споживання і заощадження;

в) якщо обсяг національного виробництва становить 4775, то яким буде приріст

інвестицій у запаси?

г) якщо інвестиції збільшаться до 175, то як зміниться рівноважний обсяг виробництва?

Практичне заняття №2.8

Тема роботи: «Сукупний попит і сукупна пропозиція»

Мета роботи: сформувати уявлення відносно сукупного попиту і сукупної пропозиції.

План

1. З'ясувати сутність сукупного попиту, кривої сукупного попиту і її переміщення.
2. Визначити природу сукупної пропозиції, кривої сукупної пропозиції і її переміщення.

Питання для обговорення

1. Яка економічна сутність сукупного попиту?
2. Назвіть та охарактеризуйте складові сукупного попиту.
3. Що відображає крива сукупного попиту?
4. За який умов відбувається переміщення кривої сукупного попиту?
5. Яка економічна сутність сукупної пропозиції?
6. Які фактори впливають не переміщення кривої сукупної пропозиції?
7. Що відображає крива короткострокової сукупної пропозиції?
8. Які чинники визначають сукупну пропозицію в короткостроковому періоді?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Припустимо, що в економіці країни А є така залежність між реальним обсягом продукції та кількістю факторів,потрібних для його виробництва:

Затрати вхідних факторів, од.	Реальний обсяг продукції, од.
30	80
22,5	60
15	40

а) Який рівень продуктивності в економіці А?

б) Якщо ціна кожної одиниці факторів виробництва становить 4 грн., то які витрати виробництва на одиницю продукції?

в) Нехай ціна факторів виробництва зросла з 4 до 5 грн., а продуктивність праці не змінилась. У якому напрямі зростання ціни факторів переміщуватиме криву сукупної пропозиції? Як ці зміни вплинуть на рівень цін і реальний обсяг виробництва?

г) Якщо ціна факторів виробництва не змінилась, а їхня продуктивність зросла на 100%, то якими будуть витрати на одиницю продукції? У якому напрямі переміститься крива сукупної пропозиції? Як зміняться рівень цін і реальний обсяг виробництва?

2. Припустимо, що національна економіка перебуває у стані тривалої рівноваги і крива довгострокової сукупної пропозиції є вертикальною на рівні Y=6600. Крива короткострокової сукупної пропозиції є горизонтальною на рівні P=1,0. Криву AD описує рівняння: $Y = 5.5M/P$.

У наслідок дії зовнішніх чинників відбулося несприятливе збурення сукупної пропозиції і рівень цін підвищився до 1,5.

Якщо центральний банк не втручається в економіку і крива AD не переміщується, то яким буде нове рівноважне значення Y у короткостроковому періоді?

Практичне заняття №2.9

Тема роботи: «Рівновага сукупного попиту і пропозиції»

Мета роботи: визначити механізм встановлення рівноваги сукупного попиту і пропозиції.

План

1. Розглянути рівновагу сукупного попиту і пропозиції, застосування моделі *AS – AD.*
2. З'ясувати особливості моделі *IS – LM* для закритої економіки.

Питання для обговорення

1. Коли і за яких умов досягається рівновага сукупного попиту і пропозиції?
2. Які особливості моделі *AS – AD*?
3. Розкрийте економічний зміст моделі *IS – LM* для закритої економіки.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Природний обсяг виробництва становить 8000 одиниць, криву *AD* описує рівняння $Y = 8200 - 2P$. Через певний час природний обсяг виробництва збільшився на 50%, а рівняння сукупного попиту набуло вигляду: $Y = 12350 - 2P$.

На скільки відсотків за цей період змінився рівноважний рівень цін?

2. Національну економіку описують такі рівняння:

$$C = 160 + 0.8(Y - T),$$
$$I = 100 - 500r,$$
$$M^d = (0.5Y - 50/r)P.$$

Державні видатки становлять 400, номінальна пропозиція грошей – 600, рівень цін – $P = 1$, а податки – $T = 200$.

Визначте рівноважну процентну ставку r та рівень доходу T.

Практичне заняття №2.10

Тема роботи: «Економічні коливання. Безробіття»

Мета роботи: визначити особливості економічних коливань і безробіття.

План

1. Розглянути природу економічних коливань.
2. З'ясувати втрати від безробіття та його причини.
3. Надати характеристику зайнятості і формуванню ринку праці в Україні.

Питання для обговорення

1. Розкрийте суть і фази економічних коливань.
2. Назвіть причини економічних коливань.
3. В чому економічний зміст теорії реального ділового циклу?
4. Які соціально-економічні втрати від безробіття?
5. Назвіть причини безробіття.
6. Назвіть та розкрийте сутність видів зайнятості.
7. Які особливості формування ринку праці в Україні?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Кількість населення країни становить 50 млн. осіб. Частка робочої сили у населенні дорівнює 60%. Один зайнятий створює за рік продукції на 20 тис. грн. Фактичний ВВП країни становить 564 млрд. грн. Природна норма безробіття – 5%.

Визначте рівень безробіття і ВВП-розрив.

2. Припустимо, що 2% зайнятих щомісяця втрачають роботу, а 23% безробітних щомісяця знаходять її.

Визначте стаціонарний рівень безробіття.

3. Рівень безробіття становить 10%. Коефіцієнт звільнення дорівнює 5%.

Яким має бути коефіцієнт працевлаштування, щоб рівень безробіття був усталеним?

4. Природна норма безробіття становить 6%, а його фактичний рівень – 8%.

Визначте ВВП-розрив за умови, що коефіцієнт чутливості ВВП до динаміки циклічного безробіття дорівнює 2,5, а фактичний ВВП становить 950 млн. грн.

5. Чисельність населення країни становить 50 млн. осіб. Із них 12 млн. – діти до 16 років, а також особи, що перебувають у тривалій ізоляції. 14 млн. вибули зі складу робочої сили, 3 млн. – безробітні і 0,5 млн. – працівники, що зайняті неповний робочий день і шукають роботу.

На підставі цих даних визначте рівень безробіття та величину заробітної плати.

6. Визначте рівень безробіття у національній економіці за таких умов:

- чисельність населення країни становить 50 млн. осіб;
- населення у віці до 16 років, а також особи, що перебувають у тривалій ізоляції, – 12 млн. осіб;
- природний ВВП – 470 млрд. грн.;
- природна норма безробіття – 6%;
- фактичний ВВП становить 90% природного ВВП;
- особи, що вибули зі складу робочої сили, – 13 млн.

Практичне заняття №2.11

Тема роботи: «Інфляція та методи боротьби з нею»

Мета роботи: з'ясувати особливості сучасної інфляції та методів її усунення.

План

1. Визначити сутність, види та соціально-економічні наслідки інфляції.
2. Сформувати уявлення щодо причин інфляції, кривої Філіпса.
3. Розглянути методи боротьби з інфляцією.

Питання для обговорення

1. Яка економічна суть інфляції?
2. Назвіть та охарактеризуйте види інфляції.
3. Які соціально-економічні наслідки інфляції?
4. Назвіть причини інфляції.
5. Що відображає крива Філіпса?
6. Який взаємозв'язок інфляції та безробіття?
7. Розкрийте економічну сутність індексації та дезінфляції як методам боротьби з інфляцією.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Якщо минулого року індекс споживчих цін становив 110, а цього року – 121%, то яким є темп інфляції?

2. Припустимо, що криву Філіпса для економіки країни описує рівняння:

$$\pi = \pi_{-1} - 0{,}8(Б - 0{,}06).$$

Дайте відповіді на такі запитання:

а) яка приходня норма безробіття;

б) яка є залежність між інфляцією та безробіттям у короткостроковому та довгостроковому періоді;

в) на скільки відсотків треба збільшити циклічне безробіття для зниження інфляції на 5%;

г) використовуючи закон Оукена, обчислять коефіцієнт дезінфляційних втрат.

3. Заповніть таблицю у місцях, позначених (-).

Рік	Рівень інфляції	Відсоток зростання номінального доходу порівняно з попереднім роком	Темп інфляції	Відсоток зростання реального доходу
1	100,00			
2	115,00	18%	-	-
3	126,00	11%	-	-
4	133,00	9%	-	-

4. У таблиці наведено певні економічні параметри країни за три роки:

Рік	Грошова маса, млн.. грн.	Швидкість обігу грошей, кількість оборотів за рік	Індекс цін, %
1	1000	6,0	100
2	1200	6,2	110
3	1500	6,5	130

Якою була динаміка номінального і реального ВВП:

а) у другому році порівняно з першим;

б) у третьому році порівняно з другим?

Практичне заняття №2.12

Тема роботи: «Монетарна політика»

Мета роботи: розглянути механізм функціонування монетарної політики.

План

1. Розглянути особливості формування пропозиції грошей.
2. Сформувати поняття відносно ролі центрального банку, знарядь і завдань монетарної політики.
3. Визначити сутність передавального механізму та ефективності монетарної політики.

Питання для обговорення

1. Що таке комерційні банки і яка їх роль в економічній системі?
2. За рахунок чого відбувається створення банківських депозитів?
3. Що таке грошовий мультиплікатор? Як його розрахувати?
4. Опишіть модель пропозиції грошей.
5. Яка роль центрального банку у національній економіці?
6. Розкрийте економічну суть монетарної політики.
7. Які цілі, завдання та види монетарної політики?
8. Що таке передавальний механізм монетарної політики?
9. Як визначається ефективність монетарної політики?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Коефіцієнт депонування грошей дорівнює 15%, а загальна сума вкладів становить 100 млн. грн.

Визначте пропозицію грошей.

2. Коефіцієнт депонування грошей дорівнює 10%, а коефіцієнт фактичного резервування – 30%.

Визначте розмір грошового мультиплікатора.

3. У 2017 р. коефіцієнт депонування грошей становив 10%, коефіцієнт фактичного резервування депозитів – 30%, а грошова база – 200. У 2018 р. коефіцієнт депонування грошей дорівнює 20%, коефіцієнт фактичного резервування не змінився, а грошова база збільшилася на 50.

Якщо пропозицією грошей керує механізм грошового мультиплікатора, то як вона змінилася за цей період?

4. Депозити комерційного банку становлять 200 млн. грн. Сумарні резерви (обов'язкові та наднормативні) дорівнюють 60 млн. грн. Норма резервування – 20%.

Як може змінитися пропозиція грошей, якщо банк використає усі наднормативні резерви для надання позик?

Практичне заняття №2.13

Тема роботи: «Фіскальна політика»

Мета роботи: визначити особливості дії фіскальної політики

План

1. З'ясувати сутність та знаряддя фіскальної політики.
2. Розглянути механізм дискреційної і недискреційної фіскальної політики.
3. Визначити природу дефіциту бюджету і державного боргу.

Питання для обговорення

1. Надайте визначення фіскальній політиці.
2. Що є доходами і видатками державного бюджету?
3. Яка економічна суть фіскальної політики?
4. Що таке дискреційна фіскальна політика?
5. Які особливості не дискреційної фіскальної політики?
6. Що таке ефект витіснення?
7. Що таке дефіцит бюджету?
8. Як розрахувати бюджетний дефіцит?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Уряд країни взяв позику за кордоном у сумі 500 млн. дол. за річною ставкою 10%. Ці кошти використано для реалізації інвестиційного проекту, який забезпечує щорічний приріст ВВП на суму 100 млн. дол. упродовж кількох років.

Визначити:

а) наскільки зросте державний борг;

б) чи зросте чистий тягар боргу, який несуть громадяни цієї країни.

2. ВВП за повної зайнятості становить 150 млрд. грн. Фактичний ВВП дорівнює 120 млрд. грн. Податкові надходження становлять 10% від ВВП. Державні закупівлі товарів і послуг

дорівнюють 10,5 млрд. грн, а державні трансфери – 2,5 млрд. грн.

Визначити:

а) який надлишок чи дефіцит має державний бюджет;

б) зміну сальдо держбюджету за повної зайнятості.

Розділ №3. «Зовнішньоекономічні відносини»

Практичне заняття №3.1

Тема роботи: «Міжнародний поділ праці»

Мета роботи: розглянути особливості формування міжнародного поділу праці.

План

1. Сформувати уявлення щодо природи міжнародного поділу праці.

Питання для обговорення

1. Що таке міжнародний поділ праці?
2. Які чинники визначають зовнішню торгівлю?
3. Назвіть показники зовнішньої торгівлі.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Задачі

1. Уряд країни впроваджує рішення про запровадження мита на імпорт олії в розмірі 40 центів за 1 кг. Світова ціна на олію становить 800 дол. за тонну. Обсяг виробництва олії в країні за вільної торгівлі становить 50 тис. т., а за наявності ввізного мита – 60 тис. т. Обсяг споживання олії за вільної торгівлі становить 120 тис. т., а за імпортного мита – 100 тис. т. Різницю між споживанням і виробництвом країна покриває за рахунок імпорту.

Обчисліть:

а) втрати споживачів даної країни від запровадження ввізного мита;

б) виграш виробників країни від цього заходу;

в) збільшення доходів державного бюджету від запровадження ввізного мита;

г) чисті втрати національного добробуту країни від обмеження імпорту.

Практичне заняття №3.2

Тема роботи: «Зовнішньоторгівельна політика»

Мета роботи: визначити особливості формування і функціонування зовнішньоторгівельних відносин.

План

1. Розглянути теорії міжнародного циклу.
2. Надати характеристику зовнішньоторгівельній політиці.

Питання для обговорення

1. Надайте характеристику теорії абсолютної переваги.
2. Який зміст теорії порівняльної переваги?
3. Розкрийте зміст теорії Гекшера-Оліна та М. Портера.
4. За рахунок чого досягається рівноважний рівень світових цін?
5. Назвіть та надайте характеристику інструментам зовнішньо-торгівельної політики.
6. Які економічні наслідки впровадження мита?
7. Які наслідки впровадження квоти?
8. Наведіть аргументи за і проти політики протекціонізму.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7, Л.9.

Задачі

1. В країні функція вітчизняного попиту і пропозиції для комп'ютерами задані рівняннями:

Qd = 8 – P;

Qs = P – 1. (*P* – тис. дол., *Q* – тис. од.)

Іноземні фірми можуть постачати на ринок країни необмежену кількість комп'ютерів за світовою ціною 2 тис. дол. за одиницю.

Визначте:

а) внутрішню рівноважну ціну та обсяг за умов закритої економіки;

б) внутрішнє споживання, вітчизняне виробництво та імпорт в умовах відкритої економки;

в) величину субсидії, яку повинен надати вітчизняним виробникам уряд, аби національне виробництво змогло витіснили імпорт.

2. Припустимо, що Україна і Польща виробляють лише два товари – цукор та борошно. Обсяг продукції на одиницю ресурсів подано в таблиці.

Країна	Цукор	Борошно
Україна	75	10
Польща	50	50

Визначити:

а) Чи має Україна абсолютну перевагу у виробництві борошна? А цукру?

б) Чи має Україна порівняльну перевагу у виробництві борошна? А цукру?

в) Яке мінове співвідношення між цукром і борошном склалося би в Україні за відсутності зовнішньої торгівлі?

г) У яких межах встановляться умови торгівлі у разі вільної торгівлі між Україною і Польщею?

Практичне заняття №3.3

Тема роботи: «Відкрита економіка»

Мета роботи: розглянути особливості функціонування відкритої економіки.

План

1. Сформувати уявлення щодо міжнародних потоків товарів і капіталів, сутності і призначення макроекономічної політики у відкритій економіці.
2. З'ясувати механізм формування платіжного балансу.
3. Визначити особливості міжнародних систем валютних курсів.

Питання для обговорення

1. Надайте визначення поняттю «відкрита економіка».
2. Розкрийте взаємозв'язок між чистим експортом та чистими інвестиціями.
3. Які особливості макроекономічної політики за плаваючого валютного курсу?
4. Яка макроекономічна політика за фіксованого валютного курсу?
5. Що таке платіжний баланс?
6. Як відбувається запис платіжного балансу країни?
7. Назвіть та охарактеризуйте склад статей платіжного балансу.
8. Що таке «золотий стандарт: фіксовані валютні курси»?
9. Які особливості Бретон-Вудської валютної системи регульовано-фіксованих валютних курсів?
10. Назвіть особливості Ямайської валютної системи керованого плавання валютних курсів.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7, Л.8.

Задачі

1. Економіку країни характеризують такі параметри:

- експорт товарів – 850;
- імпорт товарів – 820;
- резиденти країни отримують доходи від іноземних інвестицій у формі виплати процентів із-за кордону – 320;
- видатки резидентів країни на туризм – 350;
- доходи даної країни від туризму – 280;
- країна виплачує зарубіжним інвесторам дохід у сумі 200;
- перекази капіталу, отримані резидентами країни, – 180;
- перекази капіталу резидентами країни нерезидентам – 230;
- прямі інвестиції нерезидентів в економіку країни – 200;
- прямі інвестиції резидентів країни за кордоном – 220.

а) обчисліть сальдо поточного рахунку, сальдо рахунку капіталів і фінансів без статті «Резервні активи» і сальдо підсумкового балансу країни.

б) визначте зміни величини офіційних золотовалютних резервів країни.

2. Англійський фунт стерлінгів до Першої світової війни містив 7,322382 г золота, а американський долар – 1,504663 г. Витрати на пересилання золота з Англії до США у розрахунку на 1 ф.ст. становили 2,7 цента.

Визначте експортну та імпортну «золоті мітки».

4 Рекомендовані навчально-методичні матеріали

1. Андрусь О.І. Мікро- та макроекономіка: [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів освітнього ступеня – бакалавр, галузей знань – 07 Управління та адміністрування, 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальностей 075 Маркетинг, 281 Публічне управління та адміністрування, освітні програми – Промисловий маркетинг, Адміністративний менеджмент, Електронне урядування. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 325 с.
2. Задоя А.О., Петруня Ю.Є. Макроекономіка: навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. – 256 с.
3. Макаренко М.І., Семененко Т.О., Петрушенко Ю.М. Макроекономіка: підручник. – 2-ге вид., переробл. – Суми: Сумський державний університет, 2021. 307 с.
4. Макроекономіка і основи глобалізації: навчальний посібник / за ред. Н.Б. Решетняк, С.О. Климової. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2024. – 336 с.
5. Радіонова І.Ф., Котенок Д.М. Макроекономіка: навч. посібник [Електронний ресурс]. – Київ: КНЕУ, 2025. – 335 [1] с.
6. Тульчинська С.О., Покровська Н.М. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг». – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 154 с.
7. Фісуненко Н.О., Альошина Т.В., Сидоров О.А., М'ячин В.Г. Макроекономіка: навч. посіб. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. – 148 с.
8. Смирнова Н.В. Макроекономічний аспект нерівномірності економічного зростання. *Економічний простір: Збірник наукових праць.* 2024. №189. С. 41-44. (0,4 д.а.) – Index Copernicus, Google Scholar
URL: https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1379/1329
9. Смирнова Н.В. Політика протенкціонізму як засіб захисту національного ринку. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку:* матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції. (Переяслав, 17 жовтня 2025 р.). Переяслав, 2025. С. 10-13. (0,2 д.а)